

Valtioneuvosto
Ympäristövaliokunta

Kemijärven kaupungin kannanotto hallituksen esitykseen alueidenkäyttölain muuttamisesta

Hallituksen esitystä alueidenkäyttölainsäädännön parhaimmallaan eduskunnassa. Lakiesitys sisältää pykälä, jotka ovat kuntien itsehallinnon ja kaavoituksen lakimääräisen tilanteen näkökulmista kyseenalaisia. Alueidenkäyttölain 104 §:ssä säädettäisiin määräyksestä valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi. Siinä toimivalta siirrettäisiin ympäristöministeriöltä valtioneuvostolle. Sen pykälän määräystä olisi maakunnan liiton tai kunnan noudatettava ja elleivät ne niin toimisi, valtioneuvosto voisi velvoittaa siihen sakon uhalla.

Lakiluonnoksen pykälien vaikutuksia tulisi arvioida kunnan kaavoitukseen myös perustuslain 121 pykälään tarkastellen lain säätämisjärjestelyä ja perusteluja. Nyt esillä oleva muutosehdotus alueidenkäyttölain 178 pykälään merkitsee merkittävää muutosta valtion puuttumisvaltaan kunnan ja maakuntaliiton kaavoitusvaltaan.

Eduskunnassa lain käsittelyssä ja päätöksenteossa on tarpeellista ottaa huomioon oikeuskanslerinviraston helmikuussa 2026 alueidenkäyttölain muutoksista antama lausunto. Tarkasteltava on, kuinka paljon vai voiko lainkaan valtio velvoittaa kuntaa hyväksymään jonkin kaavaratkaisun? Minkälainen itsenäinen päätösvalta kunnalle tuolloin jäisi?

Suomen Kuntaliitto toteaa 10.9.2026 ympäristövaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa, että kunnalle ei voi asettaa pakkoa tietynlaiseen kaavaratkaisuun.

Vaikka valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista jo nykyisin, mahdollisuus velvoittaa kunta tietynlaiseen kaavaratkaisuun voi korostaa kulloisenkin hallituksen poliittisten painotusten vaikutusta paikalliseen alueidenkäyttöön. Kaupunki pitää sitä ongelmallisena, sillä tällainen toiminta heikentäisi kunnassa ja maakunnassa kaavoituksen ennakoitavuutta sekä paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden huomioon ottamista.

Perustuslakivaliokunnan tulee huolellisesti arvioida, missä määrin valtio voi puuttua kunnan ja maakunnan liiton kaavoitusta koskevaan päätösvaltaan. Ympäristövaliokunnan tulee mietinnössään varmistaa, että kuntien itsehallinto ja päätöksenteko maankäyttöön liittyvissä asioissa ei heikkene.

Yhteenvetona Kemijärven kaupunki toteaa, että kaupunki suhtautuu kielteisesti kuntien itsemääräämisoikeuden kaventamiseen.

Kemijärvellä 21.9.2026

Kemijärven kaupunginhallitus

Anita Ruokamo
Hallituksen puheenjohtaja

Marjo Säärelä
vt. kaupunginjohtaja